International

scientific and practical conference

DECEMBER 6
2024

2024

STDF

Science technology& Digital finance

Google Scholar

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

Scientific journal of Science technology & Digital finance

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic

(December 6, 2024)

(Part 2)

Jizzakh-2024

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic – Jizzahk: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, December 6, 2024, 450 pp.

Editors in charge: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O'ralov A.I.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

IQTISODIY INDEKSLARNING TURLARI VA UNING AHAMIYATI

Xudoyorov Rashid
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali katta o‘qituvchisi
Sultonaliyeva Zulayxo Sherzod qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy unversiteti Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya. Iqtisodiy indekslar statistikada eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Chunki iqtisodiy faoliyatni o‘lchash bilan birgalikda tahlil qilishi va taqqoslash eng muhum vazifalaridan biridir. Iqtisodiy indekslar iqtisodiy o‘sish va barqarorlik, rivojlanishini baholashda foydalaniladi. Ushbu maqolada mamlakat yoki mintaqaning iqtisodiy holatini o‘lchashda qo‘llaniladigan statistik iqtisodiy ko‘rsatkichlar haqida ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlari: Iqtisodiy indekslar, yalpi ichki mahsulot, ishsizlik darajasi, xalqaro siyosat, ijtimoiy farovonlik.

Iqtisodiy indekslar, mamlakatlar yoki mintaqalarning iqtisodiy holatini baholash, tahlil qilish va prognoz qilishda ishlatiladigan asosiy vositalardan biridir. Ular iqtisodiy barqarorlikni, rivojlanish darajasini va global raqobatbardoshlikni o‘lchashda katta ahamiyatga ega. Statistikada indekslar deganda maxsus iqtisodiy ko‘rsatkichlar tushuniladi. Ular iqtisodiy hodisa va jarayonlarni o‘rganishda muhim qurol hisoblanadi.Statistikada indekslar iqtisodiy hodisalarning rivojlanish darajasini ko‘rsatadi, ya’ni ular o‘rganilayotgan hodisalarning umumiy hajmini ifodalamaydi, balki ularni qiyosiy jihatdan xarakterlaydi, o‘zgarishini aniqlaydi.

Iqtisodiy indekslarning turlari mavjud, ular asosan iqtisodiyotda keng qo‘llaniladi. Jumladan, yalpi ichki mahsulotni ifodalshda ham ishlatiladi. Chunki iqtisodiy faoliyatning eng asosiy ko‘rsatkichi bo‘lib, mamlakatning barcha iqtisodiy faoliyatidan olingan qiymatni o‘lchaydi. U mamlakatning umumiy ishlab chiqarish qobiliyati va iqtisodiy o‘sish sur'atlarini baholashda ishlatiladi. YaIM o‘sishi yuqori bo‘lgan davlatlar iqtisodiy barqarorlik va farovonlikka erishgan deb hisoblanadi. Inflatsiya darajasini hisoblashda biz uchun iqtisodiy indekslar zarur hisoblanadi. Shu bilan birgalikda inflatsiya iqtisodiyotda pulning qadrsizlanishini ifodalaydi. Inflatsiya darajasi, narxlarning o‘rtacha o‘sish sur’atini o‘lchaydi. Yuqori inflatsiya davlat iqtisodiyotining barqaror emasligini ko‘rsatishi mumkin, chunki bu aholi daromadlarini kamaytiradi va xarid qobiliyatini pasaytiradi. Inflyatsiya darajasining pastligi, iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga yordam beradi.

Statistikada biz iqtisodiy indekslar bilan ishsizlik darajasi ham aniqlanib, tahlil qilinadi. Ishsizlik darajasi iqtisodiyotdagi mehnat resurslarining samarali ishlatilishini ko‘rsatadi. Yuqori ish o‘rinlari yaratish iqtisodiy taraqqiyotning

belgisidir. Ishsizlik darajasi past bo‘lsa, bu mamlakatda iqtisodiy o‘sish va barqarorlik mavjudligini anglatadi.

Tashqi savdo balansining ko‘rsatkichlari bu asosan tashqi savdo balansi eksport va importni o‘zida aks ettiradi. Agar mamlakat eksporti importidan yuqori bo‘lsa, bu iqtisodiy barqarorlikni va raqobatbardoshlikni ko‘rsatadi. Tashqi savdo balansi ijobiy bo‘lsa, davlatning valyuta zaxirasi ko‘payadi va bu iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlaydi. Soliq yig‘imi va davlat qarzlarni ham asosan iqtisodiy indekslar yordamida ifodalanadi. Soliq yig‘imi iqtisodiy faoliyatni moliyalashtirish va davlatning iqtisodiy siyosatiga asos bo‘ladi. Soliq bazasining kengayishi va soliq to‘lovchilar sonining ortishi davlat byudjetining qoplanishiga yordam beradi. Davlat qarzi esa, davlatning moliyaviy barqarorligini va uning kelajakdagi iqtisodiy siyosatni amalga oshirish imkoniyatlarini ko‘rsatadi. Indekslar qanday jarayonni ta’riflashi va vazifalari jihatidan to‘rt turga bo‘linadi: dinamika indekslari, reja (shartnomani) bajarish indekslari, hududiy indekslar va xalqaro indekslar.

Ijtimoiy farovonlik indeksi ham mavjuda bu indeks asosan ijtimoiy farovonlik indeksi aholi farovonligini o‘lchash uchun ishlatiladi. Bu indeks, aholining salomatligi, ta’lim darajasi, mehnat sharoitlari va ijtimoiy himoya tizimlarining samaradorligini o‘z ichiga oladi. Yuqori farovonlik indeksi, davlatning iqtisodiy o‘sishining ijtimoiy jihatdan ham barqarorligini ko‘rsatadi.

Iqtisodiy indekslarning ahamiyati juda ham katta . Ular asosan iqtisodiy tahlil va prognoz qilish ishlatiladi va iqtisodiy indekslar iqtisodiy tahlil qilishda muhim vosita hisoblanadi. Ular davlatning iqtisodiy holatini baholash va kelajakdagi iqtisodiy o‘sish tendensiyalarini prognoz qilish imkonini beradi. Davlatlar o‘z iqtisodiy siyosatlarini shakllantirishda iqtisodiy indekslardan foydalanadilar. Bu indekslar davlatning soliq siyosati, xarajatlar va investitsiya strategiyalarini belgilashda yordam beradi. Iqtisodiy indekslar xalqaro miqyosda mamlakatning raqobatbardoshligini baholash uchun ishlatiladi. Bu indekslar, davlatlararo savdo aloqalarini, investitsiya oqimlarini va moliyaviy yordamni ta’sir qiladi.

Iqtisodiy indekslar turlari va uning ahamiyati haqida to‘liq tahlil qilish, ularning mamlakatlar iqtisodiy holatini baholash, rivojlanish sur’atlarini prognoz qilish, siyosatni shakllantirish va xalqaro miqyosda ta'sir ko‘rsatishda katta o‘rni borligini ko‘rsatadi. Iqtisodiy indekslar, mamlakatlar iqtisodiy barqarorligi, farovonligi va rivojlanish sur'atlarini o‘lchashda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Ular iqtisodiy ko‘rsatkichlarni tizimli ravishda baholashga yordam beradi, bu esa davlatlarga o‘z iqtisodiy siyosatini aniqlashda, investitsiyalarni jalb qilishda va global raqobatbardoshlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shodmonov Sh.Sh., G‘afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). - T., “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2010. - 756 b
2. O‘lmasov Ahmadjon. Iqtisodiy bilim asoslari: (Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun darslik) -T .:G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008.-144 b

3. Xolmuradovich X. B. et al. GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT FORMS OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP SUPPORT //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T.
4. Nizametdinov, A. A. (2022). OLIY TA'LIM TIZIMIDA AGRAR SOHANING USTUVORLIGI UNDA INNOVATSIYALARNING QULLANISHI, INTERNATIONAL CONFERENCES, 1(6), 96-98.
5. Xudoyarov R., Nizametdinov A. JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALlashuvida KICHIK VA O‘RTA BIZNES // Central Asian Journal of Education and Innovation. 2023. -T. 2.-Ni. 6 2-qism.-C. 188-193.
6. Xudoyarov R., Nizametdinov A. DUNYO IQTISODIYOTINING GLOBALlashuvida KICHIK VA O‘RTA BIZNES Central Asian Journal of Education and Innovation. 2023. T. 2. -No. 6 2-qism.-C. 188-193.
7. Raipovna V. S., Akramovich N. A., Sherzod Y. INHIRIZLARNING KESHBABLARI VA IQTISODIYOT TIZIMGA TA’SIRI //O‘quv fanlaridagi Akademik tadqiqotlar va tendentsiyalar jurnali, 2022. T. 1.-№. 12.-S. 89-94.
8. Sojida D., Bahrom H., Ali N. IQTISODIYOTNING JAMIYATDAGI O‘RNI //PEDAGOGIKA FANLARI VA O‘QITISh METODIKASI,2022-T. 2. №. 18.- C. 309-315.
9. Xolmurodovich X. B. va boshqalar. DAVLAT VA NODAVLAT SHAKLLARI TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIKNI QO‘LLAB-QUVVATLASH
10. Saitov S. A., To'ychiyeva N. G'., MAIN FACTORS AFFECTING ECONOMIC GROWTH IN THE COUNTRY AND THEIR DYNAMICS // Science technology&Digital finance, Vol. 1 No. 4 (2023) (53-64) https://supportresult.uz/index.php/stdf/article/view/sstn
11. Saitov S. A., To'ychiyeva N. G'., BANK RESOURCES IN THE MODERNIZATION OF THE ECONOMY // Science technology&Digital Finance, Vol. 1 No. 4 (2023) (41-52) https://supportresult.uz/index.php/stdf/article/view/tn
12. Саитов, С., Хайдаров, Б., & Шодликов, Д. (2022). Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish. Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности, 1(5), 297–300. https://doi.org/10.47689/STARS.university-5-pp297-300
13. Саитов, С., & Пардабоев, Ш. (2022). Narx va uning turlari. Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности, 1(5), 179–182. https://doi.org/10.47689/STARS.university-5-pp179-182
14. Хайдаров, Б., & Саитов, С. (2022). Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va afzalliklari. Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы, 1(1), 634–635. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5390
15. Saitov S., Axrorov E. O‘ZBEKISTONDA IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA LIBERALLASHTIRISH //Science technology&Digital finance. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 158-164

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024